

LES CASPISOS NOUS, MILLORS CONDICIONS
D'HABITATGE I MEMÒRIA DEL BARRI
CARRER DE BIOSCA AMB
CARRER DE CLARAMUNT

LES CASES BARATES EN TEMPS DE LA REPÚBLICA
PLAÇA DE VILABESÒS

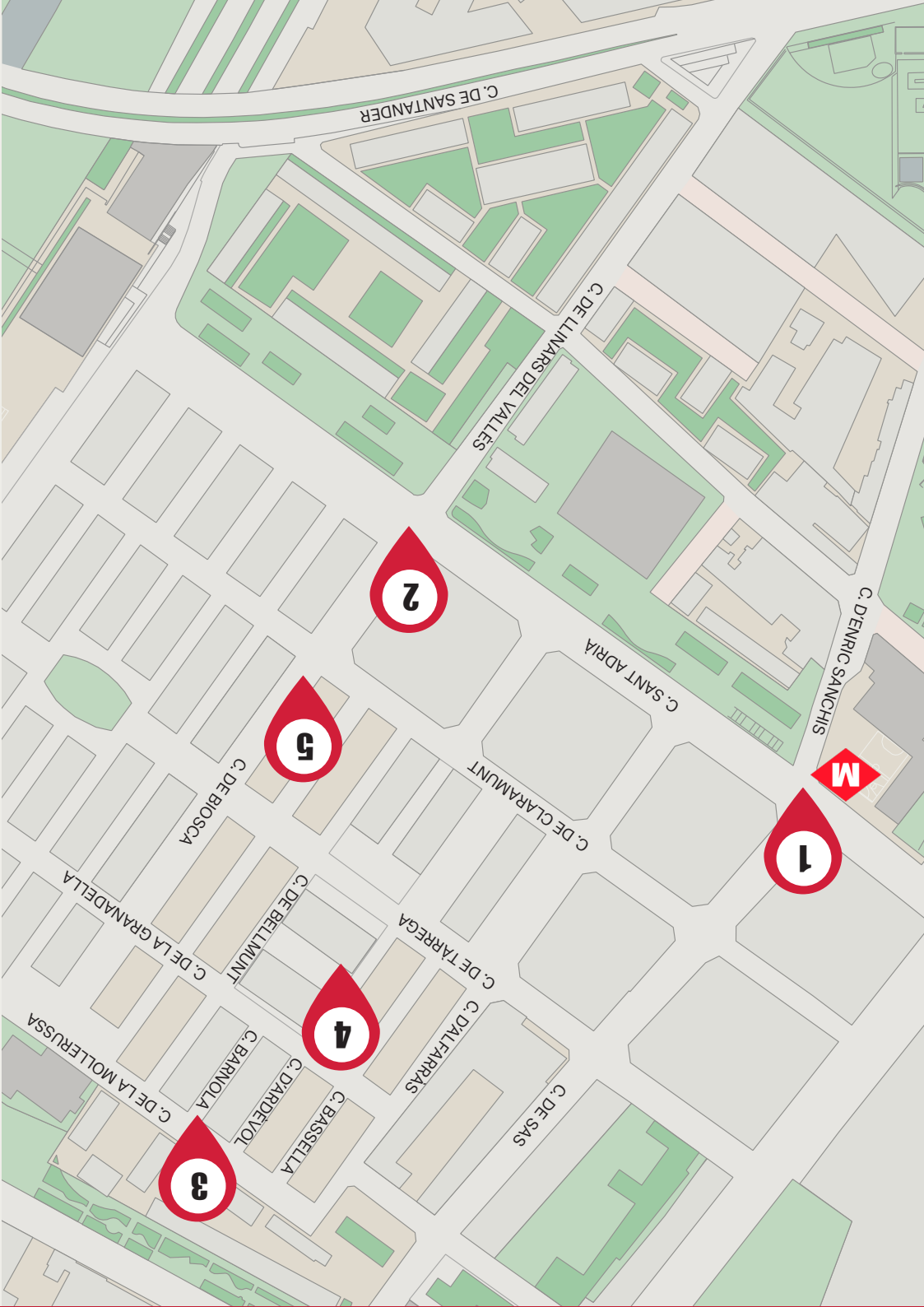
HABITAR UNA CASA BARATA
CARRER DE BARNOLA

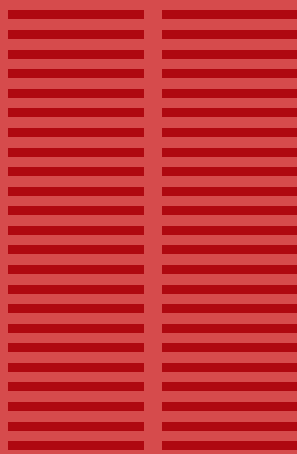
EL NAIXEMENT DE LES CASES BARATES
CARRER DE SANT ADRIÀ AMB CARRER DE BIOSCA

ELS ORÍGENS DEL BARRI DEL BON PASTOR
METRO BON PASTOR

Impulsada per la Regidoria de Memòria Democràtica amb la col·laboració de la Taula de Memòria de Sant Andreu, el Districte de Sant Andreu i l'AVV Bon Pastor.

#MemòriaHabitatgeBCN

Museu d'Història de Barcelona:
barcelona.cat/museuhistoria

Associació de Veïns i de Veïnes del Bon Pastor
avvbonpastor.wordpress.com

Podeu trobar totes les activitats del programa "Memòria de les lluites per l'habitatge a Barcelona" al web barcelona.cat/memoriahabitatge

DL B 5927-2022

Ajuntament de
Barcelona

1

ELS ORÍGENS DEL BARRI DEL BON PASTOR

LOCALITZACIÓ: METRO BON PASTOR

La història urbana del barri del Bon Pastor, a cavall entre els municipis de Barcelona i de Santa Coloma de Gramenet, comença a principis del segle xx amb la industrialització i la construcció de les fàbriques de Can Sala (1905) i d'Enric Sanchis (1907). De la banda de Barcelona hi van sorgir els primers nuclis residencials, la barriada d'Estadella. Entre les dues fàbriques, en territori de Santa Coloma de Gramenet, es va construir el polígon de cases barates Milans del Bosch. Al voltant dels recintes fabrils hi van néixer dues barriades més: Las Carolinas i la Sanchis. El 1945 aquestes barriades es van unir per formar un sol barri, que es va integrar a Barcelona. El mossèn Joan Cortinas va proposar que el barri prengués el nom que el bisbe Irurita havia donat al temple de les cases barates en atorgar-li la categoria de parròquia: el Bon Pastor.

2

EL NAIXEMENT DE LES CASES BARATES

LOCALITZACIÓ: CARRER DE SANT ADRIÀ AMB CARRER DE BIOSCA

La nombrosa població que va arribar a Barcelona per treballar a les obres del metro i de l'Exposició Internacional de 1929, procedent d'altres indrets de Catalunya i de la resta de l'Estat, necessitava allotjament. Davant la manca de resposta de les autoritats, van alçar barris de barraques. Aquesta situació, esperonada per la necessitat de real·lotjar les persones que vivien a les barraques de Montjuïc, on havia de celebrar-se l'Exposició, va obligar les autoritats de l'època a prendre mesures en matèria d'habitatge.

Foto aèria del grup de cases barates Milans del Bosch a l'entorn del 1932.
Fons: AFB. Autoria: Josep Domínguez.

A l'àrea de Barcelona, el Patronato de la Habitación, en aplicació de la Ley de Casas Baratas, va crear quatre polígons de cases barates en espota a aquestes necessitats. El del Bon Pastor, originàriament anomenat Milans del Bosch, va ser el més gran de tots quatre. S'hi van edificar 784 habitatges, agrupats en illes rectangulars, que configuraven tres sectors, amb tres places. Als anys cinquanta, al voltant de les cases barates es va projectar un gran polígon industrial que acolliria empreses com la Mercedes, la fàbrica Puig o la Henry Colomer.

Amb el creixement del barri es van edificar més habitatges, però no es van tenir en compte altres aspectes necessaris com la construcció de voreres, places i jardins, la instal·lació de semàfors o la dotació de serveis de salut i comunitaris. Tampoc es van planificar paviments o infraestructures que connectessin el Bon Pastor amb Sant Andreu i amb la resta de la ciutat. Aquestes mancances van ser el pal de paller de les reivindicacions veïnals.

Amb una població d'uns tres mil habitants, les cases barates van acabar sent el cor d'un barri obrer i industrial. En l'actualitat té 13.000 habitants.

3

HABITAR UNA CASA BARATA

LOCALITZACIÓ: CARRER DE BARNOLA

Les primeres cases barates del Bon Pastor es van construir molt ràpidament. Les famílies que les van habitar es van trobar construccions molt precàries –algunes fins i tot inacabades– i sense subministraments bàsics, com llum i aigua.

Eren d'una sola planta i se'n van fer de dos tipus: de 59 i de 43 m². La majoria eren de les petites i disposaven de tres dormitoris, una cuina menjador i un pati, on hi havia el lavabo. Era habitual que en una mateixa casa habitessin diferents nuclis d'una mateixa família. Per aquesta raó, el carrer es convertia en una extensió de les cases, fet que afavoria molt les relacions veïnals i la vida comunitària.

Els carrers del Bon Pastor.
Autoria: Fernando Blaya

A la manca d'espai, la mala qualitat dels materials i la humitat dels habitatges, s'hi van sumar les mancances d'aquell barri incipient. No hi havia ni equipaments ni transport públic. Entre els anys 70 i 90, el Patronat Municipal de l'Habitatge va dur a terme diversos plans de restauració i ampliació. Les persones que habitaven les cases barates havien fet reformes i millores a les cases, però com que aquests habitatges s'havien edificat sobre el terreny al·luvial del Besòs, l'elevada humitat comportava problemes greus de salut i benestar, i es va plantejar una transformació completa que implicava enderrocar les cases i substituir-les per pisos nous.

A finals de 1998, l'Associació de Veïns i Veïnes del Bon Pastor va impulsar una llarg procés de participació per tirar endavant una proposta de remodelació integral, que va culminar el novembre de 2003 amb la signatura del Pla per la remodelació de les cases barates per part del Patronat de l'Habitatge, l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i l'Associació de Veïns i Veïnes.

4

LES CASES BARATES EN TEMPS DE LA REPÚBLICA

LOCALITZACIÓ: PLAÇA DE VILABESÒS

Durant la República es va canviar el nom a les cases construïdes en la dictadura de Primo de Rivera, que lluien noms militars. Així, el grup de cases barates Milans del Bosch va passar a anomenar-se Segundo Grupo i, posteriorment, Carles Aribau, en homenatge a l'escriptor català. Les quatre barriades van unir-se per demanar al nou govern la reducció del preu de lloguer i la construcció d'equipaments. També va crear-se l'escola, la parròquia, un economat, una escola bressol i un cinema.

Durant la Guerra Civil les cases barates van ser bombardejades. Va ser l'any 1937. Hi va haver nou persones mortes i una dotzena d'habitatges van quedar destruïts. La zona era un objectiu militar per la proximitat a Can Sanchis, fàbrica que havia estat col·lectivitzada per fabricar explosius. També per la tradició anarquista del barri.

5

PISOS NOUS, MILLORS CONDICIONS D'HABITATGE I MEMÒRIA DEL BARRI

LOCALITZACIÓ: CARRER DE BIOSCA AMB CARRER DE CLARAMUNT

La remodelació del barri, que va començar l'any 2005, actualment es troba en la darrera fase. Ara, els pisos són més grans, de més bona qualitat i amb més comoditats i tenen diferents dimensions i formes d'organització per adequar-se a les necessitats de cada unitat de convivència. Així mateix, el procés inclou el manteniment de la memòria de les cases barates, de les relacions veïnals que s'hi van produir i de les lluites per l'habitatge a Barcelona. Per al veïnat és molt important mantenir viva aquesta memòria.

Aquest 2022 han començat les obres per rehabilitar l'illa de cases entre els carrers de Barcelona, de Claramunt i de Bellmunt i la plaça de Vilabesòs, per tal de convertir-la en un espai museístic. Es conservaran 16 cases, quatre de les quals es rehabilitaran com a cases museu per recrear diferents etapes de la vida a les cases barates. Quatre cases més seran un espai expositiu sobre la història de l'habitatge a Barcelona al llarg del segle xx. Les altres vuit acolliran equipaments de gestió pública i comunitària, on hi haurà el centre d'estudis, impulsat des del veïnat en col·laboració amb el Museu d'Història de Barcelona (MUHBA), que coordina el desenvolupament del projecte.

Els nous habitatges a carrer Biosca amb carrer Claramunt. Autoria: Lo Relacional.

